

19/10

20/12

*

Biskop Ljungbergs allmänna uttalanden i början av inlägget är inte lätta att förstå. Han skriver att den svenska inställningen till kyrkogången är egenartad: "man ser i den en privatsak, man går i kyrkan när man har tid och lust". Ja, naturligtvis, det är väl den vanliga inställningen i alla moderna länder; biskop Ljungberg funderar säkert inte på att återinföra tvånget att gå i kyrkan. Komplimangen till Dagens Nyheter är älskvärd, men den tankegång som den bygger på är svårbegriplig. Nu är kyrksamheten mycket ringa; självfallet används detta förhållande som ett argument mot nya kyrkobyggnader; hr Ljungberg tycks tänka sig att därmed folk skulle stimuleras att gå i kyrkan, eftersom de annars inte får några kyrkobyggen; människor som inte nu går i kyrkan skulle alltså börja gå dit bara för att nya kyrkor skulle bli motiverade. Det är ett bra konstigt resonemang.

Dagens Nyheter har, såsom biskop Ljungberg skriver, utgått från Stockholmskalendern när det gäller att fastställa utrymmet i kyrkorna. Det är

naturligtvis ett fullt korrekt förfarande; siffrorna är riktiga, även om de givetvis måste reduceras om man bara avser sittplatserna. Hr Ljungberg framhåller att de av oss angivna siffrorna för kyrkbesökare "möjligen ligger något i övertakt". Det är säkert att så är fallet. I det diskuterade herdebrevet sägs att antalet kyrkbesökare är större under adventtiden än eljest. Och, vad viktigare är, de siffror som framläggs i biskop Björkquists utredning för några år sedan är genomgående lägre än de av oss angivna. I detta sammanhang bör ett misstag av hr Ljungberg rättas. Han säger att kritiken mot vår högmässoräkning 1949 "gällde valet av söndag, en vacker sommar dag, då man i allmänhet rest till landet". I själva verket omfattade våra räkningar 1949 till mycket stor del (omkring hälften) landsbygdskyrkor, fördelade på skilda områden i Norrland, Svealand och Götaland. Vår tidigare undersökning, år 1928, angreps därför att den gällde en söndag i november; då påstods det att folk inte gick i kyrkorna då det var kyligt väder.

Frågan blir nu om nya kyrkor bör byggas i de få församlingar där de nuvarande kyrkorna är relativt väl besökta trots att tusentals lediga platser står till buds i andra delar av staden. Det är svårt att tänka sig att den lilla folkgrupp som har intresse av att gå i kyrkan verkligen skulle avskräckas av en resa på 15 eller 20 minuter; för de flesta är det självfallet med dylika resor för att gå exempelvis på en teater eller en biograf. Dagens Nyheter har emellertid även anvisat en annan möjlighet, som hr Ljungberg inte alls berör, nämligen att dubblera högmässorna på de få ställen där det inte finns massor av tomma platser i kyrkorna. En tredje utväg som i viss utsträckning praktiserats är naturligtvis att ordna med högmässor i andra lokaler än kyrkorna.

Skatten till kyrkorna upptas som en del av kommunalskatten. Att kyrkobyggnaden sålunda i regel bekostas med allmänna medel är ostridigt. Även sedan för ett par år sedan rätt till utträde ur statskyrkan blev generellt beviljad måste de ur kyrkan utträdde bidra med 60 procent till de kyrkliga utgifterna; detta måste innebära att en höjd beskattning för kyrkobyggen i viss omfattning drabbar även de utträdde. Men det väsentliga i detta sammanhang är naturligtvis att man måste utträda för att inte tillhöra statskyrkan; det krävs inte någon som helst åtgärd för att inträda i den. Den stora massan ointresserade stannar i kyrkan; hur litet intresset är visas av den obetydliga kyrksamheten och av det ytterligt låga valdeltagandet, exempelvis vid kyrkofullmäktigval;

även från denna synpunkt är det oriktigt att påstå att "kyrkoavgiften är ju frivillig genom utträdesrätten".

Den kyrkliga situationen i Stockholms två södra församlingar säges vara "enastående i kristenheten". Det är en typisk propagandafas. Naturligtvis kan hr Ljungberg inte styrka ett sådant påstående. Biskop Ljungberg förklarar att vi vantolkat honom då vi talat om "kravet på nya kyrkor"; i själva verket använder han en gång uttrycket "bön om kyrkor", en annan gång uttrycket "begäran om kyrkor". Vårt referat är alltså fullt korrekt. Då biskop Ljungberg skriver "frågan är, om inte tiden nu är inne att kyrkan mera aktivt kastar sig in i politiken" och som mål för det rekommenderade kyrkliga partiet antyder bl. a. att levnadsstandarden inte borde betraktas som huvudsak och att en reaktionär ändring av abortlagstiftningen skulle genomföras, tvekar jag inte att förklara att han "hotar med ett särskilt kyrkligt parti".

Till slut ställer biskop Ljungberg en källkritisk fråga. Han talar om att en av kyrkans stora uppgifter är "att värna om de mänskliga rättigheterna", och han utgår, synes det mig, i den politiska delen av sin framställning från den demokratiska ordningen. Jag tolkade detta så att hr Ljungberg värderade "folkstyrelse och frihet". Har jag misstagit mig, ber jag om ursäkt, men vore i så fall glad över att få reda på vilket program biskop Ljungberg uppställer för statsstyrelsen och medborgarnas rättsställning.

Herbert Tingsten

Att förmöget folk beskyller fattiga

för att vara alltför intresserade av den timliga välfärden är en urgammal sak. Hur rysligt är det inte, hörs det från aristokrater, prelater och kapitalister, med denna närighet och vinningslystnad hos människor som skulle leva så mycket tryggare och lyckligare om de inte bekymrade sig om det jordiska, utan i stället förgyllde armodet med tro, tacksamhet och vackra trösterika tankar. Särskilt den kristna kyrkans ledare har varit virtuoser i denna genre. Förmaningar till sparsamhet, förnöjsamhet och undergivenhet har strömmat från biskops-palats och predikstolar.

Man kunde tro att denna förkunnelse, som utmanar löjlet än mer än anständigheten, inte längre ansågs gångbar. Men den försöks fortfarande, i litet neddämpad och beslöjad ton. För några månader sedan klagade högerns främsta organ över hur farlig och förstörande inriktningen på levnadsstandarden var; ett undantag gjordes naturligtvis för de besuttna ("husägare och sparare"), som sades vara illa behandlade och rent av i färd med att bli troende för att finna hushavelse. Tanken har med iver upptagits av våra biskopar, av den nye biskopen i Stockholm i sitt herdebrev och av ärkebiskopen i bönadagsplakatet. Det sägs självfallet ingenting om den prakt och lyx som utvecklas av högt uppsatta; man stannar vid levnadsstandarden, dvs. det uttryck som begagnas i samband med de breda lagrens krav på förbättringar. Ena dagen begär man för egen räkning löneförhöjningar, ombyggnader, större komfort, andra dagen får massan en varning mot önsknings av liknande, blott ofantligt mycket blygsammare slag.

Är det hyckleri? Sannolikt inte. I vanan, i den blandning av respekt för den jordiska hierarkin och kvardröjande tankar om fattigdomens välsignelse som ingår i den professionella kristendomen har denna oskuldsfulla och motbudande hållning sina förutsättningar. Från prelat i pomp och purpur till den korsfästes efterföljare — det är förvandlingskonster som de yrkeskristna lärt sig till fulländning.

Ärkebiskopens bönadagsplakat innefattar också simpla utfall mot oliktankande. På den punkten nöjer vi oss med att hänvisa till Morgon-Tidningens utmärkta, här bredvid utförligt citerade gårdagsledare.